



VETERINAAR- JA TOIDUAMET

LINDUDE GRIPP



Tallinn 2016



MIS HAIGUS ON LINDUDE GRIPP?

Lindude gripp on väga nakkav, ägedalt kulgev nii uluk- kui ka kodulindude viirus-haigus. Lindude gripp kuulub eriti ohtlike loomataudide hulka, kuna põhjustab lindude massilist haigestumist, suurt suremust ning ulatuslikku majanduslikku kahju. Nakkusallikaks on haiged või haiguse läbipõdenud linnud, kes võivad viirust kanda. Nakatumine toimub saastunud sööda või veega või otsesel kontaktil haige linnuga. Nakatunud lindude ravi ja ennetav vaktsineerimine on keelatud. Haiguse puhkemisel kehtestatakse karantiin, haiged ja haiguskahtlased linnud hukatakse ja hävitatakse.



MIS ON HAIGUSE TEKITAJA JA KUIDAS SEE LEVIB?

Sõltuvalt viiruse ülesehitusest jaotatakse gripiviirused A-, B- ja C-tüübiks. Lindude gripi ja raskekujulise haigestumise peamiseks tekitajaks on senini olnud gripiviiruse A-tüübi (eriti ohtliku) alamtüüp H5N1, millesse võib haigestuda ka inimene, samuti sead, hobused jt imetajad. 2016. aastal Euroopas levinud gripiviiruse alamtüüp H5N8 põhjustab haigestumist ainult lindudel ning teadaolevalt inimestele nakkav ei ole.

Geneetiliselt on haiguse tekitaja väga muundumisaldis ja esineda võivad erineva virulentsusega (nakatusvõimega) tüved:

- Lindude gripi kõrge patogeensusega (patogeensus – omadus põhjustada haigestumist) tekitaja (HPAI) põhjustab lindudel ägedat haigestumist, kuni 100% suremust, peapiirkonna turseid, harja ja lokuti sinakust, koordinaatsioonihäireid, järsku munatoodangu langust.

- Madala patogeensusega tüvi (LPAI) põhjustab peamiselt hingamiselundkonna haigust, millega võib kaasneda kõhulahtisus, suremus puudub või on väike ning haigus võib sageli jääda karjas muude haiguste taustal märkamata.

Linnugripi looduslikuks reservuaariks on üldjuhul veelinnud, kes võivad nakatada kodulinde.

Lindude gripi viirus eritub väliskeskkonda nakatunud või siis nakkuse läbi-põdenud lindude rooja ja hingamisteede nõrega. Nakkuse allikaks võivad olla surnud lindude korjused, sh lindude suled. Haigus levib kergesti inimese tegevuse tagajärjel, saastunud sööda ja esemete ning transpordivahendite kaudu, samuti linnuliha ja munadega.

Lindude gripi viirus säilib elujõulisena madalatel temperatuuridel. Lindude väljaheidetes võib viirus temperatuuril 4 °C püsida nakatamisvõimelisena vähemalt 35 päeva, 37 °C juures aga kuus päeva. Kõrgetel temperatuuridel hävib viirus 60 °C juures 30 minutiga ning 75 °C juures mõne minutiga. Viirus on tundlik enam-levinud desovahendite suhtes, nagu joodi ühendid, formaliin ja seebikivi.



MIS PIIRKONDADES LINDUDE GRIPPI ESINEB?

2016. aasta sügisel/talvel on Euroopas diagnoositud kõrge patogeensusega lindude gripi viiruse alamtüüp H5N8 nii kodu- kui ka uluklindudel Ungaris, Saksamaal, Taanis, Rootsis, Prantsusmaal, Hollandis, Poolas, Soomes ja Austrias. Lindude gripi viiruse alamtüüp H5N8 teadaolevalt inimesele nakkav ei ole.



MILLIST OHTU KUJUTAVAD ULUKLINNUD LINDUDE GRIPPI LEVIKUL?

Gripiviiruste kandjateks looduses on uluklinnud (peamiselt veelinnud), kellelt võivad nakkuse saada kodulinnud, eelkõige koduveelinnud, nagu haned ja pardid. Uluklindude hulgas levib nakkus valdavalt ilma nähtavate haigustunnusteta, kuid kõrge patogeensusega viirustüved võivad põhjustada tervisehäireid ka uluklindudel, kelle suremus on väga suur. Rändlindudega võib haigus levida pikkade vahemaade taha.



MILLISED ON HAIGUSTUNNUSED LINDUDE GRIPI KORRAL?

Lindude gripi tunnused, millele peab tähelepanu pöörama on:

- harja, lokutite ja näopiirkonna turse
- isutus
- uimasus
- kõhulahtisus

Linnud hingeldavad, hari ja lokutid muutuvad siniseks, munatoodang võib järsult langeda kuni selle täieliku kadumiseni. Haiguse peiteperiood on tavaliselt 3–5 päeva. Äkksurm võib saabuda ilma eelmainitud tunnusteta. Suremus võib küündida kuni 100%, sõltudes linnuliigist, vanusest ning viirusetüübist.



MIDA TEHA LINDUDE GRIPI KAHTLUSE KORRAL?



Lindude gripi kahtlusest on loomapidaja kohustatud viivitamatult teavitama kohalikku veterinaararsti (või veterinaar-keskust). Loomapidaja peab osutama igakülgset kaasabi haiguse diagnoosimiseks vajalike proovide võtmisel ja uurimiste läbiviimisel ning täitma veterinaararsti korraldusi nakkuse leviku vältimiseks, rakendades vajalikke ettevaatusabinõusid.

Lindude gripi kahtlusel kehtestatakse taudikahtluse piirkonnas piirangud lindude, loomsete saaduste, isikute, sööda ja transpordivahendite ning muude materjalide liikumisele.

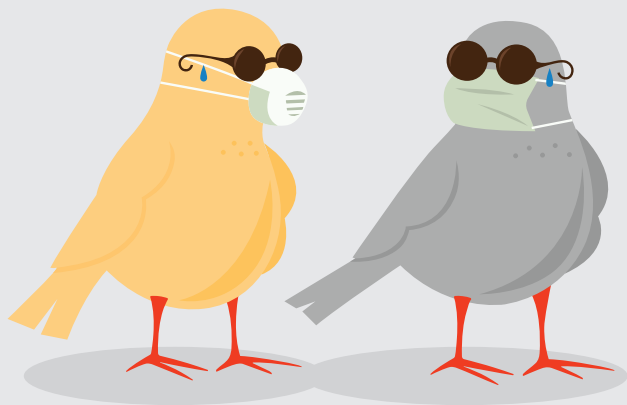




KUIDAS TOIMITAKSE LINDUDE GRIPI DIAGNOOSIMISE PUHUL?

Lindude gripi kahtluse korral saadetakse alati laboratooriumisse proovid haiguse kindlakstegemiseks. Haigusetekitaja leid laboris on haiguse diagnoosimise aluseks. Pärast haiguse diagnoosimist kehtestatakse taudikoldes karantiin ning selle ümber ohustatud tsoon ja järelevalvetsoon.

Lindude gripp kuulub eriti ohtlike loomataudide hulka ning taudikoldes haiguse likvideerimisega seotud kulud kaetakse riigi eelarvest. Järelevalveametniku ettekirjutuse alusel hukatud linnud ja hävitatud sööda kompenseerib omanikule samuti riik.



KUIDAS ENNETADA LINDUDE GRIPPI?

Ettevaatusabinõuna tuleb hoida linde suletud hoonetes. Juhul kui linde peetakse väljas, tuleb välistada kontakt uluklindudega (kasutades lindude pidamisel väli-tingimustes aiaga piiratud ja võrguga kaetud ala, katusealust söötmis- ja jootmis-kohta). Tagada on vaja kodus peetavate hanede ja partide eraldatus teistest kodulindudest.

Lindude juurde ei tohi lubada võõraid, lindla sisse- ja väljapääsu juurde on vaja paigaldada desomatid. Pärast lindlas töötamist tuleb vahetada riided.

Seoses lindude gripi esinemisega maailmas soovitame kõigil kodanikel, kes reisivad riskipiirkondadesse, vältida kontakte farmis peetavate lindude ja ka uluklindudega ning pidada kinni hügieenireeglitest. Ka tuleks vältida linnulaatade ja -turgude külastamist. Eestisse tagasipöördumisel on keelatud ohustatud riikidest kaasa tuua töötlemata lindude sulgi, eluslinde ja linnulihatooteid. Eestisse naasmisel ei ole isikutel lubatud siseneda loomakasvatushoonetesse ja -rajatistesse enne, kui Eestisse saabumisest on möödunud 48 tundi (Loomatauditõrje seadus § 7¹(3)).



KAS LINDUDE GRIPP ON OHTLIK KA INIMESELE?

Praegu Euroopas levinud viirustüvi H5N8 ei ole teadaolevalt inimesele ohtlik. Seni ei ole ECDC (Euroopa haiguste ennetamise ja kontrolli keskus) andmetel inimeste seas registreeritud ühtegi haigusjuhtu. ECDC hinnangul on risk inimeste jaoks väga väike.

Inimese nakatumine lindude grippi H5N1, mis peamiselt levib Aasia piirkonnas, on harvadel juhtudel toimunud otsesel kokkupuutel haigestunud linnuga (nt esinenud linnufarmide ja -turgude töötajatel, lihatöötajatel). Haigestunud inimesel tekib kõrge palavik, hingamisteede haigestumise nähud (köha, hingeldus, kurguvalu), silmapõletik.

Isikud, kes on kokku puutunud haigete kodu- või uluklindudega ning nende väljaheitega, peavad jälgima oma tervist kümne päeva jooksul. Silmapõletiku või gripitaoliste sümptomite ilmnemisel (palavik $>38^{\circ}\text{C}$) peavad nad viivitamatult pöörduma arsti poole.





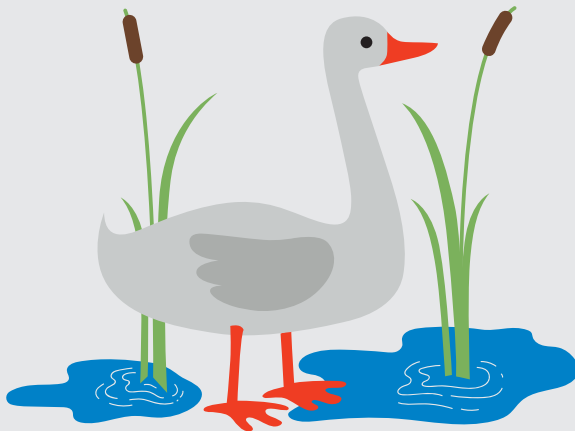
VALDKONDA REGULEERIVAD ÕIGUSAKTID

- Loomatauditõrje seadus
- Põllumajandusministri määrus 25.06.2007 nr 11
“Lindude gripi tõrje eeskiri”
- Loomatauditõrje situatsiooniplaan
- Lindude gripi tõrje tegevusjuhend

Kodulindude suurenenud suremusest, rohkem kui viiest surnud veelinnust või enam kui kümnest surnud metslinnust teavita viivitamatult kohalikku veterinaar-keskust, veterinaararsti või Veterinaar- ja Toiduametit infotelefonil **605 4750**.

Veterinaar- ja Toiduameti kontaktid on leitavad kodulehelt:

<http://www.vet.agri.ee/?op=body&id=160>



**Täname koostöö eest!
Veterinaar- ja Toiduamet**



MAAKONDADE VETERINAARKESKUSED

Harjumaa Veterinaarkeskus	tel 658 0420
Hiiumaa Veterinaarkeskus	tel 462 2030
Ida-Virumaa Veterinaarkeskus	tel 336 6774
Jõgevamaa Veterinaarkeskus	tel 772 0201
Järvamaa Veterinaarkeskus	tel 385 4520
Läänemaa Veterinaarkeskus	tel 472 4791
Lääne-Virumaa Veterinaarkeskus	tel 323 2050
Pärnumaa Veterinaarkeskus	tel 447 1614
Põlvamaa Veterinaarkeskus	tel 799 4413
Raplamaa Veterinaarkeskus	tel 489 2590
Saaremaa Veterinaarkeskus	tel 453 1273
Tartumaa Veterinaarkeskus	tel 740 1208
Valgamaa Veterinaarkeskus	tel 766 6712
Viljandimaa Veterinaarkeskus	tel 435 0020
Võrumaa Veterinaarkeskus	tel 782 4051

Veterinaar- ja Toiduamet

Väike-Paala 3, 11415 Tallinn
tel 605 1710, faks 621 1441
vet@vet.agri.ee